O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
_____
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
M.E. Po'latov
2024 yil "_____" _____

Ro'yxatga olindi: № FD 20-19
2024 yil "_____"_____

XALQARO AUDIT

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410 000 – Biznes va boshqaruv
Magistratura mutaxassisligi:	70410202 - Audit

SAMARQAND – 2024

Scanned with CamScanner

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar
XA1105	2024 - 2025	1	5
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O'zbek/rus		4

	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	Xalqaro audit	60	90	150

2

I. Fanning mazmuni

"Xalqaro audit" fanining maqsadi talabalarda xorijiy davlatlarda auditorlik faoliti, auditorlik faoliyatini xalqaro miqyosda tartibga solish bo'yicha yo'nalishiga mos bilim, ko'nikma va malaka shakllantirish hisoblanadi.

"Xalqaro audit" fanini vazifasi xalqaro audit va uning modellari, xalqaro auditorlik tashkilotlari va kompaniyalari, ularning rivojlanish tarixi, AQSh, Yevropa, Osiyo va MDH davlatlarida audit tizimi, auditning xalqaro standartlari, axloq kodeksi, xalqaro auditorlik standartlarini milliy auditorlik standartlariga unifikatsiyalash masalalarini o'rgatishdan iboratdir.

3

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II. I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. "Xalqaro audit" fanining predmeti, ob'ekti va metodi

"Xalqaro audit" fani va uning ahamiyati. Fanning predmeti, ob'ekti va metodlari. "Xalqaro audit" fanida analiz, sintez, induktsiya, deduktsiya va boshqa usullarning qo'llanilishi. "Xalqaro audit" fanining "Amaliy audit", "Ichki audit", "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fanlari bilan o'zaro bog'liqligi. Auditning vujudga kelishi. Auditning turlari va shakllari.

2-mavzu. Xalqaro audit va uning modellari

Xalqaro audit haqida tushuncha. Xorijda auditorlik faoliyatining shakllanish bosqichlari. Xalqaro auditorlik faoliyatining hozirgi holati. Xalqaro auditning modellari. Britan-Amerika modeli. Kontinental model. Janubiy Amerika modeli. Auditorlik faoliyatida Sarbeyns-Oksli qonunining ahamiyati.

3-mavzu. Xalqaro auditorlik tashkilotlari va kompaniyalari, ularning rivojlanish tarixi

Xalqaro auditorlik tashkilotlari. Buxgalteriya hisobi standartlari bo'yicha qo'mita (IASC), Xalqaro buxgalterlar federatsiyasi (IFAC), Xalqaro auditorlik amaliyoti qo'mitasi (IAPS)ning faoliyat yo'nalishlari. Xalqaro auditorlik kompaniyalari. «Katta to'rtlik» tarkibiga kiruvchi auditorlik kompaniyalari. Price Waterhouse, KPMG, Ernst and Young, Deloitte Touche Tohmatsu International auditorlik kompaniyalari va ularning faoliyat yo'nalishlari. Auditorlik xizmatlarining xalqaro strukturasi.

4-mavzu. AQSH va Yevropa davlatlarida audit tizimi

AQSHda auditorlik faoliyati. AQSHda auditorlarni sertifikatlash tartibi. Germaniyada auditorlik faoliyati. Buyuk Britaniyada auditorlik faoliyati. Buyuk Britaniyada auditorlarni sertifikatlash tartibi. Frantsiyada auditorlik faoliyati.

Italiyada auditorlik faoliyati. Ispaniyada auditorlik faoliyati.

5-mavzu. Osiyo davlatlarida audit tizimi

Yaponiyada auditorlik faoliyati. Yaponiyada auditorlarni sertifikatlash tartibi. Xitoyda auditorlik faoliyati. Xitoyda audit standartlari haqida tushuncha. Xitoyda auditorlarni sertifikatlash tartibi. Koreya Respublikasida auditorlik faoliyati. Koreya Respublikasida auditorlarni sertifikatlash tartibi.

6-mavzu. MDH davlatlarida audit tizimi

Rossiya Federatsiyasida auditorlik faoliyati. Rossiya Federatsiyasida auditorlarni sertifikatlash tartibi. Ukrainada auditorlik faoliyati. Belarus Respublikasida auditorlik faoliyati. Belarus Respublikasida auditorlarni sertifikatlash tartibi. Ozarbayjonda auditorlik faoliyati. Qozog'istonda auditorlik faoliyati.

7-mavzu. Auditning xalqaro standartlari

Audit standartlari haqida tushuncha. Xalqaro audit standartlarini ishlab chiqish va tatbiq etish jarayoni. Audit standartlarining asosiy tarkibiy qismlari. Audit standartlarining turlari: umumiy standartlar, ishchi standartlar, hisobot standartlari, maxsus standartlar.

8-mavzu. Auditning Axloq kodeksi

Axloq me'yorlari haqida tushuncha. Auditning axloq kodeksi. Axloq kodeksini ishlab chiqish tarixi. Axloq kodeksining tamoyillari. Mustaqillik, vijdonlilik, konfidentsiallik. Umuminsoniy me'yor va tamoyillarga amal qilish, jamiyat qiziqishlarini inobatga olish Auditorning ob'ektivligi va ziyrakligi. Auditorning kasbiy mahorati. Soliq munosabatlari. Professional xizmat uchun haq to'lash Auditorlar o'rtasidagi munosabatlar, xodimlarning auditorlik tashkilotlari bilan munosabati. Nashr qilinadigan axborot va reklama. Professional xizmatga aloqador bo'lmagan sohada auditorning harakati. Xalqaro faoliyat.

9-mavzu. Auditning umumiy standartlari

Moliyaviy hisobotni tekshirishning maqsadi. Auditorning mijoz oldidagi xat-majburiyati. Auditning ishchi hujjatlarini tuzish. Auditorlik tekshiruvida firibgarlikni aniqlash bo'yicha auditorning majburiyatlari. Auditor ishi sifatini nazorat qilish. Moliyaviy hisobotning auditida qonunlar va me'yoriy hujjatlarni ko'rib chiqish.

10-mavzu. Auditning ishchi standartlari

Auditorlik dalillar va ularni olish usullari. Auditorlik tekshiruvlarida tahliliy amallardan foydalanish. Auditorlik tanlash. Auditorlik tekshiruvini rejalashtirish. Auditda muhimlik va risk darajalarini aniqlash Ichki nazorat tizimini baholash. Boshqa auditor va ichki audit ishidan foydalanish.

11-mavzu. Auditning hisobot va maxsus standartlari

Moliyaviy hisobotni tekshirganligi xususida auditorlik hisoboti. Buxgalteriya hisoboti to'g'risida auditorlik xulosasini tuzish tartibi. Auditorlik xulosasini imzolash sanasi va buxgalteriya hisoboti tuzilgan hamda taqdim qilingandan keyingi sanadan yuz beradigan voqealarni aks ettirish. Maxsus

Scanned with CamScanner

maqsaddagi audit shartnomasi bo'yicha auditorlik hisoboti. Istiqbolli moliyaviy ma'lumotlarni tekshirish. Moliyaviy hisobotning sharhi bo'yicha kelishuv. Moliyaviy hisobotga taalluqli amallarni bajarish bo'yicha kelishuv. Moliyaviy ma'lumotlarning kompilyatsiyasi bo'yicha kelishuv.

12-mavzu. Auditorlik xulosasi va hisobotini tuzish

Hisobot sanasidan keyingi hodisalar. Faoliyat uzluksizligiga baho berish. Yozma taqdimnoma. Audit jarayonini yakunlash va yakuniy sharhni tayyorlash. Mustaqil auditorning xulosasi. Ijobiy fikr bildirilgan auditorlik xulosasi. Modifikatsiyalangan fikr. Izohlar bilan fikr bildirilgan auditorlik xulosasi. Fikr bildirish rad etilgan auditorlik xulosasi. Salbiy fikr bildirilgan auditorlik xulosasi. Auditorlik xulosasining tarkibi. Auditorlik xulosasidagi sana va imzolar. Auditorlik xulosasini taqdim etish.

13-mavzu. O'zbekiston Respublikasi audit tizimini xalqaro miqyosda integratsiyalash masalalari

O'zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatining rivojlanish bosqichlari. Milliy audit tizimining me'yoriy-huquqiy bazasi. O'zbekistonda auditorlik kompaniyalari faoliyati. Milliy auditorlik kompaniyalarini xalqaro auditorlik kompaniyalari faoliyati muvofiqlashtirish masalalari. O'zbekistonda auditorlik faoliyatini rivojlantirish istiqbollari. O'zbekiston auditorlik tashkilotlarida sifat nazoratini takomillashtirish. Auditning xalqaro standartlarini qo'llash muammolarini bartaraf etish yo'nalishlari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Xalqaro audit" fani va uning ahamiyati.
2. Xalqaro auditorlik faoliyatining hozirgi holati.
3. "Katta to'rtlik" tarkibiga kiruvchi auditorlik kompaniyalari.
4. Germaniyada auditorlik faoliyati.
5. Yaponiyada auditorlik faoliyati.
6. Ozarbayjonda auditorlik faoliyati.
7. Audit standartlarining asosiy tarkibiy qismlari.
8. Axloq kodeksining tamoyillari.
9. Auditorlik tekshiruvida firibgarlikni aniqlash bo'yicha auditorning majburiyatlari.
10. Auditorlik tekshiruvlarida tahliliy amallardan foydalanish.
11. Moliyaviy ma'lumotlarning kompilyatsiyasi bo'yicha kelishuv.
12. Izohlar bilan fikr bildirilgan auditorlik xulosasi.
13. O'zbekiston auditorlik tashkilotlarida sifat nazoratini takomillashtirish.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Iqtisodiy munosabatlar tizimida auditning xalqaro standartlari o'rni va ahamiyati.
2. Auditning xalqaro standartlarini sinflashtirish va O'zbekiston Respublikasida qo'llash masalalari.
3. Moliyaviy hisobot va auditning xalqaro standartlari o'zaro aloqadorligi

va bog'liqligi.
4. Xalqaro amaliyotda auditor etikasi.
5. Auditning xalqaro standartlarini maqsadi va umumiy tamoyillari.
6. Ichki nazorat tizimi va tavakkalchilikni baholash.
7. Auditorlik tekshiruvini xujjatlashtirish.
8. Auditda tanlash va tanlov o'tkazish usullari.
9. Audit o'tkazish jarayonida boshqa shaxslarning malumotlaridan foydalanish.
10. Tekshiriluvchi sub'ekt rahbariyatining bildirishnoma va arizalari.
11. Audit o'tkazuvchi shaxs tomonidan qonun va me'yoriy hujjatlarga amal qilinishini aniqlash.
12. Xato va firibgarliklar mavjud holat va jarayonlarni tahlil qilish.
13. Moliyaviy hisobot sanasidan so'ng ro'y berishi mumkin bo'lgan holatlarni baholash.
14. Audit o'tkazuvchi shaxs faoliyati uzluksizligini baholash.
15. Audit ish sifati nazoratini o'tkazish usullari.
16. Moliyaviy hisobot bo'yicha auditorlik xulosalari.
17. Tekshiruvdan o'tkazilayotgan moliyaviy hisobot tarkibi bo'yicha taqqoslash o'tkazish usullari.
18. Moliyaviy hisobot tarkibiga kiruvchi ilova va tushuntirishlar, ularni baholash tartibi.
19. Auditning maxsus jabhalari.
20. Maxsus audit topshiriqlari yuzasidan auditorlik hisobotlari.
21. Istiqbol uchun tayyorlangan moliyaviy ma'lumotni tekshirish.
22. Auditning xalqaro standartlari asosida auditga xizmat ko'rsatish.
23. Moliyaviy hisobot ko'lamini aniqlash.
24. Kelishilgan usullarni qo'llash. Moliyaviy ma'lumot tayyorlash.
25. Audit o'tkazish jarayonida kompyuterli ma'lumotlar tizimini tushuntiruvchi yo'riqnomalar.
26. Kompyuterli ma'lumotlar tizimi muhitida audit o'tkazish xususiyatlari.
27. Auditorning banklar bilan aloqasini tartibga soluvchi yo'riqnomalar.
28. Tashqi auditorlar va bank inspektorlari aloqalari.
29. Xalqaro tijorat banklari auditi. Kichik korxonalar auditining xususiyatlari.
30. Xalqaro auditorlik nazorati amaliyoti yo'riqnomasidagi boshqa savollar.

5

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- xalqaro audit tizimi va uning modellari, xalqaro auditorlik tashkilotlari va kompaniyalarining rivojlanish tarixi, rivojlangan mamlakatlarda auditorlik faoliyati haqida ***tasavvurga ega bo'lishi***;
- xalqaro auditorlik standartlari asosida auditorlik tekshiruvini o'tkazishni tashkil qilishni, xalqaro auditorlik standartlari asosida auditorlik tekshiruvida tahliliy amallarni qo'llay olishni, xalqaro auditorlik standartlari asosida auditorlik xulosasi va hisobotini rasmiylashtirishni ***bilishi va ulardan***

Scanned with CamScanner

	foydalana olishi; - xalqaro auditorlik standartlari asosida muhimlik va risk darajalarini aniqlash, xalqaro auditorlik standartlari asosida ichki nazorat tizimini o'rganish va baholash, audit ishi sifatini baholash ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.***
6	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
7	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar xakida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriklarni bajarish, yakuniy nazorat buyicha yozma ishni topshirish.
8	**Asosiy adabiyotlar:** 1. ACCA Advanced Audit and Assurance (AAA). Kaplan Publishing. ISBN 9781 4727 4434 0. BPP Learning Media Ltd BPP House, Aldine Place, London W12 8AA. 2019. 650 pages. 2. Karimov A.A., Islomov F.R., Avlokulov A.Z. Xalqaro audit. Darslik. -T.: "NIHOL-PRINT", 2023. - 400 b. 3. Hamdamov B.Q. Auditning xalqaro standartlari. Darslik.-T.: Toshkent moliya instituti, 2021 yil. -248 b. 4. Avlokulov A.Z., Ochilov F.Sh. Xalqaro audit. Elektron o'quv qo'llanma. -T.: TMI, 2023. 5. Avlokulov A.Z., Ochilov F.Sh. Ichki audit. O'quv qo'llanma. -T.: "NIHOL-PRINT", 2023. - 400 b. 6. Urazov K.B., Shirinov U.A., Xusanov M.X., Po'latov X.U. Audit (1-qisim) O'quv qo'llanma.–Samarkand.: "STAP-SEL" MCHJ. Nashriyot. 2022. 7. Urazov K.B., Ergashev X.X., Shirinov U.A., Xusanov M.X., Po'latov X.U. Audit va Eshurens (1-qisim) O'quv qo'llanma.–Samarkand.: "STAP-SEL" MCHJ. Nashriyot. 2023 8. Urazov K.B., Ibragimov M.M., Urazov D.K. Buxgalteriya hisobi va audit darslik. – Samarqand, SamISI, 2019 **Qo'shimcha adabiyotlar:** 9. O'zbekiston Respublikasining "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni . 2021 yil 25 fevral, URQ-677. 10. O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni . 2016 yil 13 aprel. O'RQ-404. 11. Tuychiev A., Kuziev I., Avlokulov A., SHerimbetov I., Avazov I. Audit. Darslik. -T.: "Iqtisod-Moliya", 2019. - 620 b. **Axborot manbaalari:** 1.www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 2.www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.

	3.www.mehnat.uz – O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari sayti 4.www.ziyonet.uz – Axborot ta'lim portali. 5.https://libgen.lc/ – Bepul elektron o'quv adabiyotlar manbasi. 6.https://open.umn.edu – Bepul elektron o'quv adabiyotlar manbasi.
8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O'quv uslubiy kengashining 2024-yil _____dagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№_____)
9	**Fan/modul uchun ma'sul:** Nematov O.I. – SamISI Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobi va audit kafedrasi dotsenti v.b.
10	**Taqrizchilar:** **Abdullayev Z.X.** – Toshkent Davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali, ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha direktor o'rinbosari, PhD; **Qobilov B.M.** – Qobilov begali servis MCHJ direktori

Scanned with CamScanner